

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Meld. St. 42

(2016–2017)

Melding til Stortinget

Sametingets virksomhet 2016

Innhold

1	Innledning	5	2.2	Samiske språk	8
			2.3	Samisk kultur og kulturminner	9
2	Regjeringens arbeid med samepolitiske spørsmål og oppfølgingen av Sametingets årsmelding	6	2.4	Næringsutvikling, miljø og areal ..	10
			2.5	Tjenester til borgerne	11
			2.6	Konsultasjoner	13
2.1	Om Sametinget	7	2.6.1	Anvendelse av konsultasjons- prosedyrene	13

Særskilt vedlegg: Sametingets årsmelding 2016

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Meld. St. 42

(2016–2017)

Melding til Stortinget

Sametingets virksomhet 2016

*Tilråding fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet 21. juni 2017,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Innledning

Sametingets årsmelding for 2016 ble vedtatt av Sametingets plenum 9. mars 2017. I denne meldin-

gen til Stortinget vil regjeringen kommentere noen saker i Sametingets årsmelding for 2016.

2 Regjeringens arbeid med samepolitiske spørsmål og oppfølgingen av Sametingets årsmelding

Den 6. februar 2017 var det 100 år siden det første samiske landsmøtet ble avholdt i Trondheim. Sammen med Trondheim kommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune inviterte Sametinget til jubileumsmarkering i Trondheim. Tråante 2017 var en feiring av demokratiske verdier, og viste mangfoldet og bredden i samisk kultur, språk, næringer og historie i et 100-års perspektiv. I revidert nasjonalbudsjett 2016 ble det bevilget 4 mill. kroner til jubileet over Kulturdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjetter.

Det er regjeringens mål at samene som urfolk skal få utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Sametinget er regjeringens fremste premissleverandør og dialogpartner i samepolitikken. Som samenes folkevalgte organ kjenner Sametinget til variasjonene i det samiske samfunnet, og har også kunnskap om hva som oppleves som de største utfordringene i ulike samiske lokalsamfunn. I denne stortingsperioden har regjeringen sammen med Sametinget kommet et godt stykke på vei i flere viktige samepolitiske saker.

I september 2014 satte regjeringen, i samarbeid med Sametinget, ned et samisk språkutvalg. Utvalget overleverte Sametinget og Kommunal- og moderniseringsdepartementet sin rapport NOU 2016: 18 *Hjertespråket. Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk* 10. oktober 2016, jf. omtale under kapittel 2.2 Samiske språk.

Samisk språkutvalg understrekte at tilgang på samiskspråklig kompetanse er en forutsetning for at samisk språk skal kunne bevares for fremtiden. Samtidig blir det i regjeringens nordområdestrategi vist til at det er stor mangel på personer med samiskspråklig kompetanse på en rekke fagområder. I skolene og barnehagene er det et særlig stort behov for flere barnehagelærere og lærere som kan undervise i og på samisk. Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Sametinget og Samisk høyskole er alle enige om at det må iverksettes tiltak både på kort og lang sikt som kan stimulere til økt rekrut-

tering av samisklærere i barnehage og skole. En første workshop om temaet ble derfor avholdt i Tromsø 2. juni 2017.

Samerettsutvalgets rapport NOU 2007: 13 *Den nye sameretten* inneholder mange forslag som krever grundige avveininger. Ett av disse er forslaget om ny konsultasjons- og saksbehandlingslovgivning. Regjeringen har i konsultasjoner med Sametinget i hovedsak kommet til enighet om forslag til lovregler om konsultasjoner, jf. omtale under kapittel 2.6.1 Anvendelse av konsultasjonsprosedurene.

Departementet sendte høsten 2016 en rapport til Sametinget der fordeler og ulemper ved å slå sammen budsjettpostene til Sametinget på én post ble drøftet. I rapporten vurderes ulike modeller som samler *alle* eller *de fleste* av bevilgningene til Sametinget på én budsjettpost, som gjennomførbare. En fordel med en slik samling er at det ville gi Sametinget økt handlingsrom til å gjøre prioriteringer som folkevalgt organ. Den viktigste motforestillingen mot en slik samling er at de ulike departementenes sektoransvar kan bli mer utydelig. Det vil være behov for tiltak for å redusere denne ulempen. Det vil også være behov for å tydeliggjøre det konstitusjonelle ansvaret for en eventuell samlet bevilgning. Sametinget oversendte sitt interessenotat i februar 2017. Sametinget understreker her at det er selvbestemmelsesretten, og den særlige stilling som følger av Grunnloven § 108, som må være utgangspunktet og det overordnede prinsippet for fastsetting av budsjetteringsmodell, og ikke hensynet til departementenes sektoransvar, rutiner og rapportering. Sametinget ga i interessenotatet uttrykk for at det er nødvendig at budsjettoverføringene skjer på én post, og at rammene for denne posten er gjenstand for konsultasjoner og drøftinger mellom departementet og Sametinget, tilknyttet en årlig proposisjon om det samepolitiske arbeidet.

I konsultasjonene om saken pekte departementet på at et alternativ som kan vurderes, er å endre opplegget for den årlige meldingen til Stortinget om Sametingets virksomhet. Det kan blant

annet vurderes om den skal legges frem og behandles i vårsesjonen, og om innretningen kan endres slik at meldingen blir mer framoverskuede. Et annet alternativ er en årlig melding samtidig med budsjettet. Sametinget fastholdt sitt synspunktet om at kriterier og føringer for budsjetttrammer for Sametinget bør fastsettes gjennom en *proposisjon*, som legges frem og behandles i vårsesjonen, på tilsvarende måte som kommune-proposisjonen, og at dette kombineres med at alle overføringene til Sametinget over statsbudsjettet i utgangspunktet samles under én budsjettpost.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet ønsker, i konsultasjon med Sametinget, å fortsette arbeidet med å vurdere en budsjettmodell som samler overføringene til Sametinget på én budsjettpost eller eventuelt andre modeller som i større grad enn i dag setter Sametinget i stand til å prioritere samepolitiske tiltak innenfor en gitt budsjetttramme. En eventuell ny budsjetteringsordning vil tidligst kunne implementeres fra 2019. Sametingets syn er at det må avklares hva som skal være utgangspunktet for en budsjettmodell til Sametinget og samiske formål, før slike konsultasjoner kan fortsette.

Norge, Sverige og Finland avsluttet forhandlingene om en nordisk samekonvensjon i 2016. Den framforhandlede konvensjonsteksten er til behandling i sametingene. Konvensjonen gir samene i de tre landene et felles rettslig rammeverk tilpasset en samisk nordisk kontekst. Et overordnet mål med konvensjonen er at samene skal kunne bevare, utøve og utvikle sine språk med minst mulig hinder av landegrensene. Den norske forhandlingsdelegasjonen har bestått av to representanter fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, en representant fra Utenriksdepartementet og to representanter fra Sametinget.

Sametinget har reist spørsmålet om etablering av en offentlig sannhetskommisjon om fornorskingen av samene. Kommunal- og moderniseringsdepartementet deler Sametingets syn i at det er og har vært nødvendig å ta et oppgjør med fornorskingspolitikken, og at det er behov for mer kunnskap om konsekvensene av fornorskingspolitikken som ble ført overfor samene og kvenene. Departementet ønsker å ha en videre dialog med Sametinget om ulike måter å få frem mer kunnskap på. Saken ble reist for behandling i Stortinget etter et representantforslag avgitt 20. desember 2016. Stortinget har behandlet saken som en egen sak.

Som en del av kommunereformen foreslo regjeringen, etter å ha konsulert Sametinget, å

dele Tysfjord kommune i Nordland. Forslaget innebærer at nordøstsiden slås sammen med Narvik og Ballangen som kommunestyret i Tysfjord ønsket sammenslåing med, mens sørvestsiden av kommunen slås sammen med Hamarøy for å ivareta det lulesamiske miljøet. For øvrig viser Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Prop. 96 S (2016–2017) *Endringer i kommunestrukturen*.

I tråd med *Prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget* har Kommunal- og moderniseringsdepartementet konsulert Sametinget om tiltak i Prop. 84 S (2016–2017) *Ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå*. Sametinget fikk i tillegg anledning til å gi innspill i arbeidet med proposisjonen. Departementet vil i oppfølgingen av proposisjonen konsultere Sametinget om eventuelle sider ved ny fylkesinndeling i Nord-Norge som kan få direkte innvirkning på samiske interesser. Departementet vil også legge opp til samarbeid med Sametinget utover det som er omfattet av konsultasjonsplikten.

I arbeidet med nordområdestrategien, som ble presentert 21. april 2017, har regjeringen vært opptatt av å styrke den helhetlige tilnærmingen til nordområdepolitikken. Politikk av betydning for nordområdene må dra i samme retning, enten det skjer på lokalt, regionalt, nasjonalt eller internasjonalt nivå. Regjeringen har derfor opprettet Regionalt nordområdeforum for tettere dialog om nordområdepolitikken mellom nasjonale og regionale myndigheter og Sametinget. I forumet vil problemstillinger som er sentrale for utviklingen i nord, og som krever innsats på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer bli diskutert.

2.1 Om Sametinget

Grunnloven § 108 slår fast:

«Det påligger statens myndighet å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppen kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.»

Med denne grunnlovsbestemmelsen har norske myndigheter fastsatt en rettslig, politisk og moralsk forpliktelse til å legge forholdene til rette slik at samene selv skal kunne sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Paragrafen gir samene en aktiv rolle med hensyn til å ivareta sine interesser, og er utformet med tanke på både vern og utvikling av språk, kultur og samfunnsliv.

Sametinget ble opprettet i medhold av lov 12. juni 1989 nr. 56 om Sametinget og andre samiske

rettsforhold (sameloven). I forarbeidene til same-loven ble det lagt vekt på at Sametingets myndighet skal kunne utvikles, og at den skal kunne være under kontinuerlig vurdering, jf. Ot.prp. nr. 33 (1986–87) og Innst. O. nr. 79 (1986–1987). Det ble videre lagt til grunn at samene skal «*gis en vesentlig grad av selvråderett og innflytelse i spørsmål av særlig betydning for den samiske kulturs stil-ling*», jf. Ot.prp. nr. 33 (1986–87).

Sametinget har gradvis fått økt innflytelse i saker som angår samene. Sametinget har på flere områder blitt tillagt beslutningsmyndighet for oppgaver som utelukkende, eller i det alt vesentlige, retter seg mot den samiske befolkningen. Samtidig er Sametinget gitt innflytelse gjennom mulighet til å påvirke beslutningene i alle saker som etter Sametingets oppfatning berører samene.

Staten har plikt til å konsultere Sametinget med mål om å oppnå enighet i saker hvor myndighetene overveier tiltak eller lovgivning som vil kunne påvirke samiske interesser direkte, jf. ILO-konvensjon nr. 169 art. 6 og *Prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget*.

I 2016 disponerte Sametinget totalt 437,6 mill. kroner. Sametingets virkemiddelregnskap viser at Sametinget fordelte totalt 297,4 mill. kroner i tilskudd til ulike formål. Sametinget har valgt å sette av størst andel av midlene til kultur (131,5 mill. kroner), språk (75,2 mill. kroner) og næring (33,3 mill. kroner).

Sametingets driftsutgifter utgjorde i 2015 totalt 143,9 mill. kroner. Av dette prioriterte Sametinget å sette av 31,3 mill. kroner til den politiske driften, hvorav de største utgiftspostene var plenum og sametingsrådet. De administrative utgiftene utgjorde 112,5 mill. kroner i 2016. I Sametingets administrasjon var det 143 årsverk per 31. desember 2016.

Sametingets årsregnskap for 2016 viser en negativ balanse på 3,7 mill. kroner. I Sametingets reviderte budsjett for 2017 ble det foretatt en inndekning av den negative balansen.

I 2016 mottok Sametinget tildelinger over Barne- og likestillingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kulturdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Olje- og energidepartementets budsjetter.

Sametinget forvalter også tilleggsbevilgninger og tilskudd på til sammen 9,5 mill. kroner. Disse midlene ble tildelt over budsjettene til Kommunal- og moderniseringsdepartementet (valg-

forskning og arbeid med kommunereformen), Kulturdepartementet (tilskudd til samisk idrett), Utenriksdepartementet (internasjonalt arbeid) og Riksantikvaren.

2.2 Samiske språk

Bevaring og styrking av samiske språk er av stor betydning for å verne og utvikle samisk kultur og samfunnsliv. Retten til å kunne bruke samisk i møte med det offentlige og rett til opplæring i og på samisk, er blant de viktigste rettighetene for samene som folk.

Sametinget har en sentral rolle i arbeidet med samiske språk. Samtidig har norske myndigheter et overordnet ansvar. Det er et statlig ansvar å legge til rette for at samiske språk vernes og videreutvikles. Offentlige virksomheter har ansvar for å ivareta samiske språkbrukeres rettigheter innenfor sitt arbeidsområde.

Sametinget fordelte i 2016 totalt 75,2 mill. kroner til ulike språktiltak. Midlene er blant annet fordelt til kommuner og fylkeskommuner innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, de samiske språksentrene, ulike språkprosjekter, stipend til elever med samisk i fagkretsen i videregående skole og Sámi Giellagáldu (Nordisk samisk fag- og ressurscenter).

I september 2014 satte regjeringen, i samarbeid med Sametinget, ned et utvalg som skulle se på lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk i Norge. Utvalgets rapport, NOU 2016: 18 *Hjertespråket. Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk*, ble overlevert Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Sametinget 10. oktober 2016. Rapporten er sendt på høring, og høringsfristen var 15. mars 2017. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har mottatt rundt 140 høringssvar. Regjeringen vil vurdere videre arbeid for samiske språk i lys av rapporten og høringssvarene, og i konsultasjoner med Sametinget.

Handlingsplan for samiske språk har satt fokus på de samiske språkene på ulike samfunnsområder, særlig innenfor opplæring og utdanning, offentlig tjeneste- og omsorgsyting og bruk og synliggjøring av samiske språk i offentlig sammenheng. Handlingsplanens virketid er forlenget til ut 2017. Videre organisering av tiltak for samiske språk vil bli vurdert i oppfølgingen av rapporten fra samisk språkutvalg, og i konsultasjoner med Sametinget.

Sámi Giellagáldu – Nordisk samisk fag- og ressurscenter, som ble etablert av sametingene i

Norge, Sverige og Finland i 2013, er et felles nordisk språkorgan med fokus på språkrøkt, språkutvikling og terminologitvilling. Regjeringen har sikret den norske delen av finansieringen av senteret ved å øke Sametingets budsjett med 2 mill. kroner i statsbudsjettet fra 2015. I tillegg finansieres senteret med Interreg-midler (Interreg er EUs program for å fremme sosial og økonomisk integrasjon over landegrensene gjennom regionalt samarbeid).

2.3 Samisk kultur og kulturminner

Sametinget er en viktig premissgiver for utvikling av samisk kunst og kultur. Samtidig har også nasjonale, regionale og lokale myndigheter et ansvar for å gi samisk kultur gode utviklingsmuligheter.

Kulturdepartementets midler til samiske kulturformål som går direkte til Sametinget, blir i hovedsak bevilget over statsbudsjettets kap. 320 Allmenne kulturformål, post 53 Sametinget. Formålet med bevilgningen er å bidra til Sametingets arbeid med å nå sine hovedmål på kunst- og kulturområdet. I 2016 utgjorde tildelingen over budsjettposten 82,5 mill. kroner. Sametinget disponerer bevilgningen etter egne prioriteringer.

I 2016 tildelte Sametinget 131,4 mill. kroner til ulike kulturformål. Av dette beløpet tildelte Sametinget 82,9 mill. kroner i tilskudd til ulike samiske kulturinstitusjoner, som kulturhus, kulturformidlingsinstitusjoner, teatre, festivaler og museer. Videre ble det tildelt 29,8 mill. kroner til tiltak som bidrar til at kunstnere har gode og forutsigbare rammevilkår for sin virksomhet, herunder samisk kunstneravtale og søknadsbaserte ordninger. Ved fordeling av overskuddet til Norsk Tipping AS mottok Sametinget 750 000 kroner i 2016 til tiltak for å opprettholde og videreutvikle særegne samiske idrettsaktiviteter. Sametinget tildelte 2,7 mill. kroner i tilskudd til samisk idrett. For Sametinget er det viktig å sikre den samiske befolkningen tilgang til et større mangfold av samiske medier som synliggjør samisk språk, kultur og samfunnsliv. I 2016 satte Sametinget av 3,3 mill. kroner til formålet

I tillegg til avsetningen til kulturformål tildelte Sametinget 9,7 mill. kroner i 2016 til bibliotekformål/samiske bokbusser.

Kulturdepartementet har vært i kontakt med Sametinget i arbeidet med stortingsmelding om finansiering av NRK og stortingsmelding om kommersiell allmennkringkasting. Når det gjelder kommersiell allmennkringkasting har Sametinget

pekt på at det må være innholdsplikter om egne programmer eller programinnslag for det samiske folket, og at disse som hovedregel skal være på samisk. Sametinget understreker at samisk og norsk er likeverdige språk. Kulturdepartementet ser det ikke som hensiktsmessig å ta inn et spesifikt krav om programinnslag for det samiske folket, og viser dessuten til at støtten vil være begrenset. Allmennkringkasteren skal tilby program for brede og smale grupper. Staten vil inngå avtale med den som kvalitativt og kvantitativt oppfyller planene på best mulig måte. Dersom allmennkringkasteren som blir valgt, presenterer planer om å sende program for det samiske folket, vil dette inngå som en forpliktende del av oppdraget gjennom hele avtaleperioden.

Det ble i 2015 bevilget 3 mill. kroner til nytt forprosjekt for et nytt, redusert utbyggingsprosjekt for nybygg til Saemien Sijte. Det ble gitt oppdrag til Statsbygg om nytt forprosjekt. I 2016 tildelte Kulturdepartementet 6 mill. kroner fra spillemidlene til å ferdigstille arbeidet med forprosjektet. Forprosjektet skal etter planen ferdigstilles i juni 2017.

Samiske kulturminner er viktige for identitets- og samfunnsbyggingen i mange samiske lokalsamfunn. Kulturminnene synliggjør samiske kulturmiljøer og samisk tilstedeværelse, og de formidler kunnskap om livsvilkår, overlevelsesstrategier, ressursbruk, trosforestillinger og tilpasninger til landskapet.

Sametinget har forvaltningsansvar for samiske kulturminner. I 2016 ble det bevilget 3,4 mill. kroner til samisk kulturminnevernarbeid over Klima- og miljødepartementets budsjett

Riksantikvaren har igangsatt et prosjekt med identifisering og registrering av alle automatisk fredete samiske bygninger. Målsetningen er at arbeidet skal være sluttført i 2017. Sametinget er prosjektleder for bygningsregistreringen og fikk i 2016 tildelt 4,2 mill. kroner til formålet over Riksantikvarens budsjett. Prosjektet er en del av det pågående prosjektet Kunnskapsløftet for kulturminner, hvor målet blant annet er å få bedre oversikt over omfanget og tilstanden til de samiske fredete kulturminnene. I 2016 mottok Sametinget 2 mill. kroner til vern og sikring av fredete og verneverdige kulturminner og kulturmiljøer over Riksantikvarens budsjett.

Det er enighet mellom Klima- og miljødepartementet og Sametinget om at den flytende 100-årsgrensen for automatisk fredning av samiske kulturminner kan bli en utfordring i nær framtid. Departementet utarbeider et forslag til en lovendring i kulturminneloven med sikte på å eta-

blere et fast fredningstidspunkt. Det tas sikte på å legge fram et lovforslag for Stortinget i 2017.

2.4 Næringsutvikling, miljø og areal

Regjeringen er opptatt av å føre en politikk som legger til rette for verdiskaping og sysselsetting i alle deler av norsk økonomi. I Sundvolden-erklæringen har regjeringen sagt at den vil prioritere virkemidler som kan styrke innovasjon og nyetablering i alle deler av landet.

Gjennom sine virkemiddelordninger bidrar Sametinget til vekst og utvikling, blant annet innen primærnæringene, kulturnæringene og samisk reiseliv. I 2016 tildelte Sametinget totalt 33,3 mill. kroner til ulike næringsformål. Av dette tildelte Sametinget 6,6 mill. kroner til tiltak som bidrar til å bevare og utvikle primærnæringene. Det ble satt av 3,6 mill. kroner til ulike tiltak som kan stimulere til flere samisk kunst- og kulturbaserte arbeidsplasser og 15,4 mill. kroner til tiltak som skal bidra til å øke lønnsomheten, omsetningen og rekrutteringen til duodjinæringen. Sametinget tildelte også 7,7 mill. kroner til tiltak for å fremme variert næringsliv, verdiskaping og nyetablering.

Landbruks- og matdepartementet fremmet våren 2016 Meld. St. 32 (2016–2017) Reindrift – lang tradisjon – unike muligheter. I meldingen drøftes strategier som legger til rette for at næringen bedre skal utnytte sitt potensial og sine muligheter i en rasjonell og markedsorientert retning. Under arbeidet med stortingsmeldingen ble det avholdt sju konsultasjonsmøter fra juni 2016 til februar 2017 med Sametinget og Norske Reindriftssamers Landsforbund. Det ble ikke oppnådd enighet om tiltakene.

Reintallene i Finnmark er nå i hovedsak nede på fastsatt nivå. Etter en omfattende prosess med reintallsreduksjon er det viktig at reintallet i de berørte områdene ikke øker på nytt. På bakgrunn av dette vedtok Stortinget i juni 2016 en endring av reindriftsloven § 60, som trådte i kraft 1. juli 2016. Lovendringen innebærer at fylkesmannen får hjemmel til å fastsette et øvre reintall per siidaandel når særlige grunner foreligger.

Norge og Finland kom til enighet i forhandlingene om ny reingjerdekonvensjon, og lov 16. september 2016 nr. 81 om endringer i reindriftsloven mv. (reingjerde mot Finland m.m.) fastsatte at ny konvensjon skulle tre i kraft 1. januar 2017. Dette innebærer at den inngåtte konvensjonen av 9. desember 2014 mellom Norge og Finland, om oppføring og vedlikehold av reingjerder og andre

tiltak for å hindre at rein kommer inn på det andre rikets område, blir iverksatt. Stortinget samtykket 10. mai 2016 til inngåelse av konvensjonen, og den finske riksdagen samtykket til inngåelse 8. november 2016.

Under Nordisk ministerråd i Finland 30. juni 2016 ble det gjennomført et møte mellom Sveriges landsbygdsminister og Norges landbruks- og matminister om videre fremdrift i arbeidet med å få ratifisert en ny norsk-svensk reinbeitikonvensjon. På svensk side ble det våren 2016 foretatt en nærmere utredning av blant annet juridiske problemstillinger i den nye konvensjonen. Fra norsk side gir man klart uttrykk for at dagens uavklarte situasjon er svært uheldig, og at det haster med å få på plass en ny konvensjon.

I statsbudsjettet for 2015 ble engangsvgiften på motorsykler og snøscootere redusert med i gjennomsnitt 30 pst. For en gjennomsnittlig snøscooter innebar dette en avgiftsreduksjon på 7 500 kroner. Reduksjonen i engangsvgift for snøscootere innebar en forbedring av rammebetingelsene for reindriften.

Regjeringen ønsker et sterkt og konkurransedyktig jordbruk i alle deler av landet. Virkemidlene over jordbruksavtalen legger forholdene til rette for dette. Regjeringen har i jordbruksoppgjørene prioritert grovfôrproduksjonene, melk, storfekjøtt og sau som er viktige produksjoner for bøndene i de samiske områdene. Innenfor tilskuddssystemet i jordbruksavtalen har Finnmark de høyeste satsene for produksjons- og distriktstilskuddene.

Regjeringen vil sikre levedyktige bestander av de store rovviltartene i henhold til rovviltforliket, og samtidig søke å redusere konfliktnivået. Det søkes derfor en bredest mulig aksept for forvaltningen av rovvilt. Beredskapen i rovviltforvaltningen er høy for å sikre effektive uttak av rovvilt som utgjør et skadepotensial.

Den 18. mars 2016 la regjeringen frem Meld. St. 21 (2015–2016) om *Ulv i norsk natur* som i hovedsak omhandler nytt bestandsmål for ulv og avgrensning av ulvesonen. I forkant av fremleggelsen av stortingsmeldingen ble det gjennomført konsultasjoner med Sametinget og Norske Reindrifsamers Landsforbund om regjeringens forslag til endringer i forvaltningen av ulv. Sametinget, Norske Reindrifsamers Landsforbund og Klima- og miljødepartementet var enige om at konsultasjonene var gode og konstruktive, og at man hadde søkt å komme frem til enighet. Mellom Sametinget og Klima- og miljødepartementet var det i all hovedsak enighet om alle problemstillinger, inkludert bestandsmål for ulv og ulveso-

nen. I etterkant av fremleggelsen av meldingen trakk imidlertid Sametinget seg fra konsultasjonsenigheten hva gjelder ulvesonens utstrekning i nord. Nytt bestandsmål for ulv og ny avgrensning av ulvesonen ble vedtatt av Stortinget 6. juni 2016, jf. Innst. 330 S (2015–2016).

Sametinget fremmer regelmessig innsigelser til konsesjonssøknader som er til behandling av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Innsigelsene har flere ganger blitt opprettholdt med den begrunnelse at det ikke er blitt gjennomført reelle konsultasjoner. Sametingets hovedinnvending er at det ikke har blitt presentert et forslag til løsning i konsesjonssaken, og at Sametinget derfor ikke har tilstrekkelig informasjon til å konsultere om utfallet i saken. Regjeringen er enig i at målet om å oppnå enighet bare kan oppfylles dersom den statlige myndigheten tilkjenner om, og på hvilke vilkår, den ser for seg at en konsesjonssøknad kan innvilges. Regjeringen gikk i Meld. St. 25 (2015–2016) *Kraft til endring – Energipolitikken mot 2020* inn for at konsultasjoner med Sametinget samordnes med systemet for innsigelse i konsesjonssaker. Med en slik samordning vil Sametingets innsigelse til en konsesjonssøknad avsluttes med et innsigelsesmøte der saken gjennomgås i full åpenhet og med det formål å oppnå enighet. Før NVE fatter vedtak i saken eller avgir innstilling til departementet i større saker, må Sametinget gjøres så kjent med innholdet i utkastet til beslutning, at det er mulig å vurdere om innsigelsen skal bli stående. Konsultasjonen med departementet vil da kunne forenkles i betydelig grad.

2.5 Tjenester til borgerne

Regjeringen er opptatt av å sikre et likeverdig tjenestetilbud for hele befolkningen, uavhengig av geografisk, språklig og kulturell bakgrunn. Sametinget er en sentral dialogpartner for de statlige, regionale og lokale myndighetene som har ansvar for tjenesteutøvelsen overfor den samiske befolkningen.

Sametinget fikk i 2016 tildelt 5,5 mill. kroner over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett. Tildelingen dekker Sametingets administrative utgifter ved seksjon for helse og sosial, og bidrar til at Sametinget kan gi innspill til sentrale myndigheter og ha dialog med helseforetakene. Midlene dekker også tilskudd til ulike prosjekter innen helse- og omsorgstjenestene. I 2016 tildelte Sametinget 2,9 mill. kroner i slike tilskudd.

Senter for omsorgsforskning Nord, UiT Norges arktiske universitet utarbeidet i 2015 temaheftet *Helse- og omsorgstjenester til samiske eldre*, på oppdrag fra Helsedirektoratet. Heftet gir en gjennomgang av det historiske bakteppet for dagens samiske befolkning og gir et innblikk i samenes spesielle rettigheter som urfolk slik dette går fram av internasjonale konvensjoner og norsk lovverk. Det språklige mangfoldet og innvirkningen fra et mangeårig fornorskingspress omtales, samt hvordan helse- og omsorgspersonell bør ha kunnskap om dette i møte med samiske eldre. Temaheftet kan brukes i kombinasjon med organiserte opplæringstiltak for ansatte.

Demensplan 2020, er i likhet med Demensplan 2015, rettet inn mot alle personer med demens og deres pårørende, uavhengig av bosted, alder, kulturell og språklig bakgrunn mv. Et av hovedprinsippene i Demensplan 2020 er at tjenestene skal være personsentrerte.

I handlingsplanen mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk *Trygghet, mangfold, åpenhet* (2017–2020), er lesbiske, homofile, bifile og transpersoner med samisk tilhørighet omtalt. En rekke av tiltakene i handlingsplanen er relevante også i samiske miljøer og grupper, for eksempel tiltakene rettet mot lokale/regionale myndigheter og arbeidsliv.

Barne- og ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har kontakt med Sametinget i forbindelse med direktoratets arbeid med likestilling og ikke-diskriminering.

Høsten 2016 la regjeringen fram en strategi mot hatefulle ytringer. Sametinget deltok i referansegruppen for utforming av strategien.

Barne- og likestillingsdepartementet la 4. mars 2016 frem Meld. St. 17 (2015–2016) *Trygghet og omsorg – Fosterhjem til barns beste*. Departementet hadde jevnlig kontakt med Sametinget under utarbeidelsen av meldingen. På bakgrunn av dialogen med Sametinget har departementet i 2017 gitt Bufdir i oppdrag å utrede 1) behovet for å etablere et kompetansemiljø innenfor samisk barnevern, 2) behovet for tiltak for å sikre samiske barns særlige rett til å ivareta språklig og kulturell bakgrunn og 3) behovet for tiltak for økt rekruttering av samiske fosterhjem. Bufdir skal innhente Sametingets vurderinger av disse spørsmålene i utredningen.

Et godt tilrettelagt opplæringstilbud for samiske elever er avgjørende for samiske språks framtid. Elevers rett til opplæring i og på samisk er en viktig forutsetning for at samiske språk skal utvikles og revitaliseres som talespråk og skrift-

språk. I tillegg gir grunnopplæringen den samiske befolkningen forutsetninger for å velge høyere utdanning på sitt eget språk. Sametingets myndighet på opplæringsområdet framkommer først og fremst av opplæringsloven § 6-4. Sametinget har blant annet ansvar for utarbeiding av læreplaner for opplæring i samiske språk i grunnskolen og i den videregående opplæringen.

Meld. St. 28 (2015–2016) *Fag – Fordypning – Forståelse* og Stortingets Innst. 19 S (2016–2017) gir målene og rammene for fornyelsen av læreplanverket for Kunnskapsløftet. Fornyelsen av læreplanene i Kunnskapsløftet og Kunnskapsløftet samisk skal skje i nært samarbeid med sektoren og sentrale parter i skolesektoren. Sametinget beslutter samisk innhold som beskrevet i opplæringsloven § 6-4 og deltar utover dette som part.

Kunnskapsdepartementet har utarbeidet forslag til ny generell del av læreplanverket for grunnopplæringen. Den nye delen av læreplanverket skal være felles for norsk grunnopplæring og for samisk grunnopplæring. Sametinget og Kunnskapsdepartementet har gjennomført konsultasjoner om forslaget og det ble oppnådd enighet.

Sametinget ble i 2016 tildelt 42,5 mill. kroner i tilskudd til samisk i grunnopplæringen og 16,6 mill. kroner i tilskudd til barnehagetilbud, begge over Kunnskapsdepartementets budsjett. Deler av bevilgningen fra Kunnskapsdepartementet ble brukt til å dekke administrative utgifter ved Sametingets avdeling for oppvekst og utdanning. Sametinget fordelte 25 mill. kroner til ulike grunnopplæringstiltak, i hovedsak til utvikling og produksjon av samiske læremidler. Sametinget fordelte i alt 11,9 mill. kroner til tiltak som kan bidra til at samiske barnehager holder høy kvalitet.

Kunnskapsdepartementets fikk i 2016 overlevert rapporten «Kunnskapssektoren sett utenfra», fra en gruppe som vurderte organiseringen av de sentraladministrative oppgavene til Kunnskapsdepartementet og departementets underliggende organer. Sametinget omtaler i sitt hørings svar til rapporten at eierskapet til de samiske videregående skolene bør videreføres som i dag, og at Senter for samisk i opplæringa (SIU) gis status som et nasjonalt senter. Sametinget støtter også at SIU får hovedansvaret for internasjonalisering av utdanning. Departementet besluttet i 2016 at eierskapet til de samiske videregående skolene består. Departementet har også foreslått at de nasjonale sentrene får samme organisering som det samiske senteret.

Kunnskapsdepartementet har fulgt opp Sametingets synspunkter knyttet til friere skolevalg og prioritering av samiske elever. I tråd med Sametin-

gets ønske er samisk inntatt som et eget prioriteringskriterium i forskrift. Forskriftsreguleringen innebærer at samiske elever skal prioriteres foran andre gjesteelever ved inntak til skoler som tilbyr opplæring i samisk.

Regjeringen foreslo i budsjettet for 2016 å avvikle Sameskolen for Midt-Norge fra høsten 2016. Stortinget besluttet i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett å opprettholde finansiering av skoledriften ut skoleåret 2016–2017, i påvente av alternativ organisering. Regjeringen har besluttet at alternativ organisering av virksomheten skal gjennomføres innenfor staten, og det er satt i gang en prosess for å utvikle virksomheten slik at tilbudet treffer målgruppen enda bedre enn i dag og rekruttering av elever øker.

For samiske barn er tidlig og god språkstimulering avgjørende for å videreutvikle og bevare samiske språk. Sametinget har overfor Kunnskapsdepartementet påpekt betydningen av å lovfeste at alle barn som ønsker det, skal ha rett til et samisk barnehagetilbud, uavhengig av hvor i landet de bor. Samisk språkutvalg avleverte sin utredning 10. oktober 2016 (jf. omtale under kapittel 2.2 Samiske språk). Kunnskapsdepartementet vil følge opp utredningen i samarbeid med Sametinget, Utdanningsdirektoratet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Stortinget har bedt regjeringen vurdere om det skal være en plikt å gi barnehagetilbud på samisk når det er minst ti barn i kommunen som ønsker det, også i kommuner utenfor det samiske forvaltningsområdet, jf. Endring av Prop. 1 S (2013–2014) Statsbudsjettet 2014 (familie- og kulturkomiteen). Kunnskapsdepartementet vil følge opp saken i forbindelse med nødvendige endringer i barnehageregelverket og i lys av rapporten fra samisk språkutvalg.

Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver ble fastsatt 24. april 2017 og skal iverksettes fra barnehageåret 2016/2017. Departementet har hatt et godt og konstruktivt samarbeid med Sametinget i arbeidet med rammeplanen. Det ble avholdt konsultasjon om ny rammeplan i april 2017. Ny rammeplan på alle tre samiske språk vil foreligge i løpet av mai 2017.

Kunnskapsdepartementet la våren 2016 frem Meld. St. 19 (2015–2016) *Tid for lek og læring*. Regjeringen er opptatt av å styrke det samiske barnehagetilbudet, og fikk støtte i Stortinget for at ny rammeplan skal fremheve og tydeliggjøre forpliktelsen kommunene har for at samiske barn får et barnehagetilbud bygd på samisk språk og kultur. Videre vil regjeringen, i samarbeid med Sametinget, stimulere til ulike tiltak for å styrke arbeidet

med utvikling av samiske språk. Det skal også samarbeides om kompetanse- og rekrutteringstiltak, herunder revidert kompetansestrategi som skal legges fram høsten 2017. Stortinget har forøvrig bedt regjeringen om å utarbeide forslag til endringer i barnehageloven som sikrer at ansatte i offentlige og private barnehager behersker norsk språk, og at ansatte i samiske barnehager behersker samisk språk. Dette vil følges opp i departementets lovarbeid.

Ny forskrift om rammeplan for samiske grunnskolelærerutdanninger på masternivå ble fastsatt 23. november 2016. Departementet har hatt et godt og konstruktivt samarbeid med Sametinget i arbeidet før fastsettelse av den nye forskriften. Samisk høgskole har nå fått akkreditert samiske grunnskolelærerutdanninger for trinn 1–7 og trinn 5–10, for oppstart høsten 2017. Departementet er også i dialog med Sametinget om rekruttering til samiske lærerutdanninger.

Fra og med 1. juli 2016 er et forbud mot bruk av barn som tolk regulert i forvaltningsloven, jf. Prop. 65 L (2015–2016) Endringer i forvaltningsloven (forbud mot bruk av barn som tolk). Forbudet følger av forvaltningsloven § 11 e. Forbudet gjelder å bruke barn til tolking, eller annen formidling av informasjon, mellom forvaltningen og personer som ikke har tilstrekkelige språkferdigheter til å kunne kommunisere direkte med forvaltningen. Forbudet gjelder alle personer under 18 år. Forbudet skal gjelde både for formidling mellom norsk, samisk og andre språk, og for tegnspråktolking. Unntak fra forbudet kan gjøres når det er nødvendig for å unngå tap av liv eller alvorlig helseskade, eller er nødvendig i andre nødsituasjoner. Unntak kan også gjøres i tilfeller der det ut fra hensynet til barnet eller omstendighetene for øvrig må anses som forsvarlig.

Regjeringen har satt i gang et arbeid med lov om tolking i offentlig forvaltning. Arbeidet er en oppfølging av NOU 2014: 8 *Tolking i offentlig sektor – et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd*.

På oppdrag fra Sametinget og Justis- og beredskapsdepartementet har Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) gjennomført en studie om vold i nære relasjoner i samiske samfunn. Kunnskapen fra studien skal bidra til å danne et bedre grunnlag for politikkutvikling på feltet. Sametinget og Justis- og beredskapsdepartementet har samfinansiert prosjektet med til sammen 1,15 mill. kroner.

Kriminalomsorgens tiltaksplan for god og likeverdig straffegjennomføring for samiske innsatte og domfelte, ble utarbeidet av Sametinget og Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI), Kriminalomsor-

gen region nord i 2014. Tiltaksplanen ligger til grunn for KDIs oppfølging på dette området.

I 2016 gjennomførte Justis- og beredskapsdepartementet en konsultasjon med Sametinget om ivaretagelse av samisk språkkompetanse på 110-sentraler og samlokalisering av nødmeldingstjenesten i Finnmark.

2.6 Konsultasjoner

Prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget er et av de viktigste rammeverkene for å sikre samenes folkerettslige rett til deltakelse i saker som angår dem.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet deler Sametingets syn om at gjennomføringen av konsultasjonsprosedyrene har styrket samspillet og samarbeidet mellom statlige myndigheter og Sametinget.

2.6.1 Anvendelse av konsultasjonsprosedyrene

Avtalen om prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget ble inngått i mai 2005. Konsultasjoner skal være reelle og gjennomføres med målsetting om å oppnå enighet. Hovedinntrykket er at konsultasjonene går stadig bedre. Både Sametinget og myndighetene er tjent med at man sammen prøver å oppnå enighet i saker som kan berøre samiske interesser. Regjeringen ser at konsultasjonsavtalen har bidratt til en økt forståelse for situasjonen og behovene i samiske samfunn.

Myndighetene har plikt til å konsultere Sametinget når det overveies å innføre lovgivning eller administrative tiltak som vil kunne påvirke samiske interesser direkte. For å avklare om og hvordan samiske interesser påvirkes, er det viktig med en god dialog mellom vedkommende myndighet og Sametinget. Myndighetene legger stor vekt på Sametingets vurdering av om saker vil kunne påvirke samene og samiske interesser direkte, slik at det oppstår konsultasjonsplikt.

Det er viktig med god dialog med Sametinget også i saker hvor det ikke er konsultasjonsplikt. Flere departementer har etablert møtepunkter med Sametinget. Slike faste møter gir både Sametinget og departementene nyttige innspill og er med på å styrke samarbeidet mellom departementene og Sametinget.

Samerettsutvalget har i NOU 2007: 13 *Den nye sameretten* foreslått nye konsultasjonsregler. Regjeringen har i konsultasjoner med Sametinget

i hovedsak kommet til enighet om forslag til lover og regler om konsultasjoner, og om hvordan forslaget kan presenteres for Stortinget. For Sametinget har enighet i saken imidlertid vært avhengig av enighet i konsultasjonene om ny budsjetteringsmodell og prosess knyttet til fastsettelse av de økonomiske rammene til Sametinget og samiske formål. Da det ikke ble oppnådd enighet i konsultasjonene om ny budsjetteringsmodell, stoppet saken om lovfesting av konsultasjonsregler opp.

I Sametingets årsmelding for 2016, har Sametinget satt opp en egen oversikt over gjennom-

førte konsultasjoner i 2016. Kommunal- og moderniseringsdepartementet finner det ikke naturlig å kommentere Sametingets oversikt i denne meldingen.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

t i l r å r :

Tilråding fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet 21. juni 2017 om Sametingets virksomhet 2016 blir sendt Stortinget.

Bestilling av publikasjoner

Offentlige institusjoner:

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

Internett: www.publikasjoner.dep.no

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Privat sektor:

Internett: www.fagbokforlaget.no/offpub

E-post: offpub@fagbokforlaget.no

Telefon: 55 38 66 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på
www.regjeringen.no

Departementet presenterer et verk
av en nordnorsk eller samisk kunstner
på forsiden av den årlige stortingsmeldingen
om Sametingets virksomhet.

Årets kunstner er Marja Helander

Bildets tittel: Mount Palopää

Trykk: 07 Aurskog AS – 06/2017

